בעזרת השם יתברך

אשי ישראל

השיעור השבועי

מפי פורינו הרה"צ
רבי **יצחק שמואל אהרן לעזער** שליט"א

גליון **תקל"ג**

פרשת **בראשית**
תשפ"ז

השיעור נמסר ביום ד', בשעה 23:30, ניתן להאזין בקו:
בארץ ישראל: 073-388-6654, בארה"ב: 605-477-4445

חסדי ה' יתברך, במתנת־חינם אוחזים אנו **בפרשת בראשית תשפ"ז**; איזה חסד עליון שזכינו להגיע לבריאה חדשה, שנה חדשה, וכמובן - תורה חדשה! **התחדשות!** שלכל זה קורא ומכריז מכל הכיוונים: **"בְּרֵאשִׁית"!**

בכל יום אנחנו מברכים בברכת 'ברוך שאמר': **"בָּרוּךְ עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית"** - מברכים את הקב"ה מדי־יום על העניין של "עושה בראשית", וביותר כשזוכים להגיע לפרשת בראשית - **אנחנו צריכים להיות ממש כמו 'בריה חדשה'!**

מובא בשם ה'בעל־התניא' זי"ע, שבפרשת בראשית כולנו נדמים לילדים ההולכים בפעם הראשונה אל ה'חיידר' אחר גזיזת השערות ללקק את האותיות עם הדבש... **כי בפרשת בראשית מתחילים את התורה מחדש בהתחדשות חדשה!**

ואם יחשוב האדם 'הלא אני כבר בגיל כך וכך, וכבר זכיתי ללמוד את התורה כמה וכמה פעמים'... **לכן קבע הקב"ה את התורה הקדושה שתתחיל עם העניין של "בראשית" - התחלה חדשה!**

ועל זה איתא כבר ברש"י הראשון של התורה, ששואל: **'לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהַתְחִיל אֶת הַתּוֹרָה אֶלָּא מִהַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, שֶׁהִיא מִצְוָה רִאשׁוֹנָה שֶׁנִּצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל**[א]**, וּמַה טַּעַם פָּתַח בִּבְרֵאשִׁית'**? התשובה היא: **כי זהו**

א. אמנם גם בספר בראשית יש מצות 'פרו ורבו', ומצות מילה, אבל "החודש הזה לכם" היא מצוה **כללית** שנצטוו כל

יסוד האמונה ויסוד הבריאה - להיות חזק בעניין "בראשית", ולדעת שישנה תמיד 'בריאה חדשה', ויכולין להתחיל מחדש!
ואכן, על התורה הקדושה נאמר: **'בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים'**, וכשאדם זוכה למידת ההתחדשות, ממילא הוא יזכה להגיע לכל המצוות של התורה...

ובעצם, זו מהותה של המצווה הראשונה בתורה - **"הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים"**, וקשורה היא 'הדק היטב' למעשה בראשית, כי המצוה הזו של ר"ח ניסן היא ג"כ ענין של **התחדשות**, שאדם יזכה לקנות בנפשו מידה יקרה זו; **אצל רבינו הקדוש, מידת ההתחדשות היא 'חמצן' לחיים! זה כ"כ חשוב עד שאי־אפשר לדבר מזה מספיק! אדם שזוכה לקנות לעצמו את מידת ההתחדשות - הוא הכי מאושר בחייו! שום דבר בעולם לא יפיל ולא ירחיק אותו! 'מה שהיה - היה, אבל עכשיו יש בריאה חדשה!'...**

אנחנו אומרים בכל יום בתפילת שחרית: **"הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית"**; אומרים את זה, ולא תמיד שמים לב למה שאומרים... **הקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית!**

ולפי דברי הבעש"ט הקדוש, הענין הזה שייך לא רק **בכל יום** כי־אם **בכל עת ובכל שעה - זו 'בריאה חדשה'!** וכן איתא בדברי האר"י הקדוש, שאין תפילה הדומה לחברתה, ותפילת ערבית של **היום** היא לא כמו תפילת ערבית של **אתמול**, ותפילת שחרית של **אתמול** איננה כשל **היום**... **בכל יום דברים חדשים!** אנחנו 'מוחות קטנים', ומה אנחנו מבינים... אבל הקב"ה מנהיג את העולם, והעולם נברא לפני **חמש־אלף שבע־מאות שמונים־ושבע שנים**, ובכל יום יש חדשות!

רבינו אומר (שיחות־הר"ן, סי' נד): **'הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ עוֹשֶׂה שְׁנֵי פְּעָמִים דָּבָר אֶחָד'**; ממילא כל יום הוא מיוחד בפני עצמו, **ולכל יום יש את העניין שלו!**

פעמים שהאדם אומר: 'מה אתה מדמה אותי אל הדורות הקודמים'... **אבל הקב"ה צריך 'אותך' דווקא ו'עכשיו' דווקא! העולם עומד בגלל שחיכו 'לך'! נולדת בשנת כך וכך, וזכית במתנת־חינם להתקרב לרבינו ולדעת מלימודיו הקדושים - הלימודים של משיח צדקנו, והעולם נברא בשבילך!**

וכן איתא בדברי רבינו בליקו"מ חלק א' סימן ה' - התורה הראשונה ששמע רבי נתן מפי רבינו ז"ל (ראש השנה תקס"ג), ושם רבינו מדגיש את העניין הזה, ואשרי אדם שמרגיל עצמו לחזור על המילים האלו של רבינו! וכך מתחיל

ישראל - מצות קידוש החודש.

רבינו את התורה: **'כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לוֹמַר: כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִילִי'**[ב]; ומוהרא"ש מדייק ('שפת־הנחל' שם), שבגמרא איתא (סנהדרין לז.) **"חייב"** כל אדם לומר, ומדוע שינה רבינו ואמר **"צריך"**? כי רבינו לא לוקח מאיתנו את הבחירה... ולכן אמנם בגמרא איתא **"חייב"**, אבל רבינו ממתיק זאת ואומר **"צריך"**... רבינו מעורר אותנו! רבינו נותן לנו כוחות! רבינו לא מאיים עלינו... רבינו מבין אותנו! זה משיח־צדקנו שמבין אותנו!

ומה האדם **צריך לומר**? **'כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִילִי'**; אדם צריך להגיד את זה! ומתי העולם נברא בשבילי? **עכשיו! היום!** ואכן, בכלליות היתה הבריאה בזמן מעשה בראשית, אבל **ביותר בפרשת בראשית מקבל הדבר דגש מיוחד - התחדשות הבריאה!**

הבעל־התניא זי"ע אמר בשם רבו המגיד ממעזריטש זי"ע שאמר בשם הבעש"ט הקדוש זי"ע, ש**'צריכים לחיות עם הזמן'**, ואשרי אדם שהוא חי עם הזמן!

ומה הכוונה **'לחיות עם הזמן'**? שאדם זוכה בכל שבוע **לחיות עם התורה הקדושה** - עם הפרשה שקורין באותו הזמן; למשל: עכשיו פרשת **בראשית**, ואתה צריך להיות עכשיו 'אדם הראשון' ולהרגיש את ענין 'מעשה בראשית'. בעזרת ה' יתברך שבוע הבא יהיה פרשת **נֹחַ** - אתה עכשיו נֹחַ... אתה נכנס אל התיבה, ובחוץ יש מבול, ותינצל בעזרת ה' מן המבול ותהיה כמו נֹחַ. אח"כ יהיה פרשת **לך־לך** - תהיה כמו אברהם אבינו שהולך לארץ־ישראל, ומתחיל לגלות את האמונה בעולם; זה נקרא **'לִחְיוֹת עִם הַזְּמַן'**!

מי שהכיר קצת את מוהרא"ש הקדוש יודע שאת זה ראו אצלו בחוש, כי בכל שבוע היה 'חי עם הזמן' - עם נושאי הפרשה ועם הלימודים היוצאים ממנה. ועל זה זכינו להדפיס את הספר **שיחות מוהרא"ש על התורה**, ודבר זה מבואר שם בהקדמה - איך שמוהרא"ש היה חי עם הפרשה ממש ושואב ממנה את כל חיותו, ואיך שאמנם ישנם אין־ספור לימודים נפלאים מכל פרשה ופרשה, אבל **בכלליות** יכולין להוציא מכל פרשה איזו נקודה השווה לכל נפש, ועל קוטב זה התחבר הספר הנפלא הנ"ל - להוציא מכל פרשה איזו נקודה השווה לכל נפש, למשל: בפרשת בראשית יש ענין של 'התחדשות הבריאה', ובפרשת נֹחַ ענין 'המבול' - כל הבלבולים העוברים על האדם, ואיך אפשר להיכנס לתוך התיבה - 'תיבת התפילה', וכן הלאה

ב. ממילא מובן העניין שזו התורה הראשונה ששמע רבי נתן מפי רבינו בר"ה הראשון שזכה להיות אצל רבינו - שנת תקס"ג, כי בתוכה כלול הכל, שזהו "בשבילי נברא העולם" וכו'.

בכל פרשיו התורה.

ישנו 'גן־עדן' בזה העולם, ומהו הגן־עדן שבזה העולם? כתוב בתיקוני־זוהר: אלו נ"ג פרשיות התורה; זה הג"ן שבזה העולם!

וכדי לזכות לזה - צריכין 'ראש וראשון' ללמוד את הפרשיות של התורה **שנים־מקרא־ואחד־תרגום**; השנה זכינו שביום ראשון היה 'אסרו־חג', ויש לנו שבוע מלא שאפשר לקיים את זה [מקווים שהתחילו... **מי שעדיין לא התחיל - שיזדרז!**], ואשרי מי שזוכה להוסיף לזה גם את לימוד הרש"י ואיננו מחסיר גם את הרש"י מהתורה!

אפשר לרמוז זאת במילה **'בְּרֵאשִׁית'** המורכבת מן המילים **'תָּבֹא רַשִׁ"י'** - תבוא ותלמד את התורה הקדושה עם רש"י!

אצל אדמו"רי קאמרנא יש קבלה מאבי־השושילתא, שכשהעלה אברהם אבינו את יצחק לעקידה, ואמר לו הקב"ה **"אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר וְאַל תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה"**, הוא אמר להקב"ה שאיננו מוריד את יצחק מעל המזבח עד שהקב"ה מבטיח לו שרש"י יהיה מיוצאי חלציו... והרמז בפסוק "כִּי בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם **וְיִרַשׁ** זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו" - **וְ'יִרַשׁ'** אותיות **רש"י**, דהיינו: **ורש"י** יהיה **זרעך**... הרי לנו מעט ממעלת רש"י הקדוש!

הרש"י הראשון בתורה מתחיל **"אָמַר רַבִּי יִצְחָק"**, ואמנם בזמנינו יודעים ששיטת רבי יצחק זו מובאת במדרש, אבל בזמן הקדמונים עדיין לא היו המדרשים מודפסים כהיום, והיה פלא מהיכן לקח רש"י זאת, ואמרו שרצה לרמז בזה את שם אביו. כי מובא בספרים, שהאדם ירמוז את שמו ושם אביו בספרו מצד כיבוד אב, וכך עשה רש"י בכותבו **"אמר רבי יצחק"**, כי שמו של **רש"י** הוא **ר'בי ש'למה י'צחקי**, כי שם אביו היה **יצחק**, והיו רגילין לכנותו רבי שלמה **יצחקי** [אכן ישנם הרבה כאלה, וכמו אצל הרמב"ם, שהיה מכונה 'מיימוני' ע"ש אביו רבי מיימון, וכן עד היום מכנים משפחה ע"ש האבא].

התחלנו עכשיו את התורה מחדש, ואשרי מי שיצרף אל לימוד החומש גם את לימוד רש"י! נפסק בשו"ע (או"ח סי' רפה סעיף ב): **'אִם לָמַד הַפָּרָשָׁה בְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י חֲשִׁיב כְּמוֹ תַּרְגּוּם, וְיֵרֵא שָׁמַיִם יִקְרָא תַּרְגּוּם וְגַם פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י'**; ורמז במילת **רש"י** - ר"ת **י'ר'את ש'מים**.

אשרי הזוכה ללמוד את הרש"י! אכן, לפעמים זה קצת ארוך (בפרשת בראשית יש הרבה רש"י), אבל אם אדם לומד **כל יום** את הפרשה שנים־מקרא־ואחד־תרגום, אם יוסיף **כמה דקות** ללימודו - יזכה ללמוד גם את הרש"י, ואפילו בדרך גירסא!

[בזמנינו הדפיסו הרבה ספרים על

פירוש רש"י - להבנת דברי רש"י, ועתה אף הוצאת 'שוטנשטיין' (על הש"ס בבלי וירושלמי, והוציאו עוד הרבה ספרים) התחילו להוציא חיבור שלם על רש"י - **על כל רש"י!** לעת עתה יצא כרך ראשון עד פרשת חיי שרה, ומובאים שם דברים נפלאים מכל מיני מפרשים וכו'].

ועל־כן עתה, כשזכינו להתחיל פרשת בראשית, אשרי מי שיצרף ללימודו גם את פירוש רש"י! מובא מצדיקים, שלימוד רש"י הוא סגולה לרפואה: ונתנו רמז בפסוק (שמות כא, יט): "**רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן וְרַפֹּא יֵרָפֵא**" - ר'ק שִׁ'בְתּוֹ י'תֵּן רָאשֵׁי־תֵּבוֹת **רַשִׁ"י**, וַאֲז': "**וְרַפֹּא יֵרָפֵא**".

על־כל־פנים, פרשת בראשית היא ענין של **התחלה חדשה**, ודבר ראשון: **להתחיל עם לימוד הפרשה**; אם אתה רוצה 'לחיות עם הזמן' - אתה לחיות, כמובן, עם הפרשה... ואשרי מי שהוא לומד **בכל יום** פרשה אחת מתוך פרשת השבוע!

מוהרא"ש לא היה מפסיק לדבר מזה: אחד שמחכה ללמוד את הפרשה ביום שישי, כי הוא רוצה 'מצוה מן המובחר' - כדברי האר"י הקדוש, ללמוד את הפרשה בערב שבת אחר חצות, **אבל 'למעשה' - יקיים זאת פעם־פעמיים, ולא יותר...** עוד מעט חוזרים ל'שעון־חורף', שבת נכנסת בשעה ארבע, ומתי יהיה לך זמן ללמוד את כל הפרשה בערב שבת?!...

מובא מצדיקים וגאונים ללמוד בכל יום את הפרשה! כן פסק מרן השו"ע (שם, סעיף ג): '**מִיּוֹם רִאשׁוֹן וָאֵילָךְ חָשׁוּב עִם הַצִּבּוּר**'; ובמשנ"ב מביא דכן נהג **הגר"א** (שהיה בקי בקבלה ובכל מנהגי האריז"ל), **וזו** הדרך הכי בטוחה שאדם יזכה ללמוד את הפרשה!

והטוב ביותר ללמוד זאת תיכף ומיד אחר תפילת שחרית - בכל יום את ה'עלייה' שלו: ביום ראשון מהתחלה הפרשה עד 'שני', וביום שני עד 'שלישי', וכן הלאה עד יום שישי - שאז יש לו '**לחם משנה**' - מנה כפולה, ולומד הן 'שישי' והן 'שביעי' - עד סוף הפרשה.

זה נקרא שאדם זוכה '**לחיות עם הזמן**', ואז אפשר להגיד שהוא כמו ילד שלוקחים אותו ל'חיידר', שזה צריך להיות כמו 'גן־עדן', ולמה? כדברי התיקוני־זוהר הנ"ל - שיש **ג"ן** סדרים בתורה (מ'בראשית' עד 'וזאת הברכה'), וזה ה'**גן־עדן**' - זה **הג"ן**!

וזו היתה תכלית הבריאה, שהקב"ה ברא את אדם הראשון כדי שהוא יחיה בתוך הגן־עדן, וכמו שכתוב בפרשתן בפירוש: "**וַיִּקַּח ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ**"; שואל הזוהר: מאיפה הקב"ה **לקח** אותו? הלא הוא ברא אותו... מסביר הזוהר, שהקב"ה

לקח אותו מד' יסודות; הקב"ה ברא את אדם הראשון בבניין גשמי - גיבל את העפר ובראו. ואכן, נתן בו הקב"ה **נשמה**, אבל **גופו** נברא מ**ארבע יסודות**: אש, רוח, מים, עפר. ה'עפר' זה העיקר - רוב גופו של האדם נעשה מעפר, אבל בתוך העפר יש 'רוח' - זה כוח הדיבור, וכן 'אש' - החמימות שיש לאדם, ו'מים' - זו הלחלוחית שיש בו.

והנה, דברים אלו **גשמיים** הן, ומושכים את האדם ל**גשמיות** - הגוף השמי מושך את האדם אל המקור: ה'עפר' מושך לעצבות ועצלות, ו'אש' מושכתו לידי כעס [אם איננו יודע להשתמש עימה כראוי], ו'רוח' מושכתו לדיבורים לא טובים, ו'מים' מושך אותו לתאוות.

אומר הזוהר: זהו '**וַיִּיצֶר ה' אֶת הָאָדָם**' - הקב"ה לקח את האדם מן ה**ד' יסודות** שלו, דהיינו מן **הגשמיות** שלו, "**וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים**" - הוא הראה לו: **אתה יכול להיות בתוך הגן־עדן, וכל ד' היסודות שלך - אש, רוח, מים, עפר - יעזרו לך להיות דבוק באור העליון!**

ומהו "**לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ**"? לקיים את המצוות של הקב"ה - כל מצוות התורה, וכן הציווי שקיבל אדם הראשון מהקב"ה, שהוא יכול לאכול מכל עץ מלבד 'עץ הדעת טוב ורע', וזה החיים של האדם! **עלינו להכניס פה את השם שלנו!** קוראים לך **יעקב בן משה**? תכניס פה את השם שלך: "**וַיִּיצֶר ה' אֱלֹקִים אֶת יעקב בן משה** הָאָדָם **וַיִּפַּח**הוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ" - הקב"ה ברא אותך, אתה נולדת, וזה ענין של 'בריאה', כי בתוך כל אדם יש חלק מאדם הראשון, וזה נאמר גם עליך...

אדם הראשון היה יציר־כפיו של הקב"ה; הקב"ה לקח עפר מכל העולם [כמובא בדברי רש"י, שהקב"ה קיבץ עפר מכל ד' כנפות הארץ, כדי שאדם ימצא את מקומו איפה שיהיה בעולם - הן בחייו והן אח"כ, שמקום קבורתו יקלוט ויקבל אותו, כי נברא מן העפר הזה (עוד מביא רש"י, שעיקר בריאת האדם היתה בהר המוריה בירושלים - במקום המקדש, ואיתא בדברי הרמב"ם שהיה זה ממקום המזבח, כי בתוך המזבח היה אדמה, והמזבח מכפר על האדם, ומשם ברא הקב"ה את אדם הראשון - שזה יהיה הכפרה שלו, אם ח"ו לא יזכה לקיים את כל הציווי של הקב"ה, כבר בתוך עפרו יש את עפר המזבח המכפר עליו)], וברא את האדם, וממנו התחילו כל ההולדות, **ובכל אדם ואדם עד היום הזה יש איזו שייכות וקשר אל העפר הזה שממנו נברא האדם**, וזה לא כ"כ רחוק מאיתנו אף שזה נראה רחוק...

אם אדם יעשה חשבון [בזמנינו זאת לא בעיה, ויכולים לעשות זאת עם מחשבים וייחוס וכו'] הוא יווכח לראות שאין לו כ"כ הרבה סבים עד אדם הראשון... הרי מאדם עד נח היה 1,000

שנה, ומנח עד אברהם עוד 1,000 שנה, והרי כולנו בני אברהם, יצחק ויעקב, וממילא אנחנו יודעים שעד אברהם היו עשרים דורות, וכמובא במשנה (אבות ה, ב): 'עשרה דורות מאדם עד נח' ו'עשרה דורות מנח עד אברהם'; ומאז נשארו לו עוד כ-3,500 שנה, וכל אחד עם הייחוס שלו - האבא, הסבא, הסבא־רבה - עד לאברהם אבינו, **ויש החושבים שמדובר באלפים של סבים... אבל זה ממש לא ככה! אם עושים חשבון - לא מגיעים אפילו ל300... זה לא כ"כ רחוק!**

מובא בחיי מוהר"ן: '**פַּעַם אַחַת סִפֵּר מִבַּדְחָן אֶחָד שֶׁהָיָה בְּלֶעמְבֶּרְג, שֶׁבְּתוֹךְ דִּבְרֵי בְּדִיחָתוֹ בַּחֲרוּזִים וְנִגּוּנִים כְּדֶרֶךְ הַבַּדְחָנִים, עָנָה וְאָמַר: "דֶער אַלְטֶער אַלְטֶער אַלְטֶער אַלְטֶער אַלְטֶער גָאט" [הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָעַתִּיק עַתִּיק עַתִּיק]. וְחָזַר רַבֵּנוּ ז"ל תֵּבַת אַלְטֶער כַּמָּה פְּעָמִים כְּמוֹ הַבַּדְחָן שֶׁהָיָה רָגִיל לְהַזְכִּיר תֵּבַת "אַלְטֶער אַלְטֶער" כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים**'; רבינו נהנה מדברי הבדחן, כי אכן הקב"ה עוד קודם לכל - 'אַתָּה הוּא קֹדֶם שֶׁבָּרָאתָ הָעוֹלָם, וְאַתָּה הוּא מְשֻׁבָּרָאתָ הָעוֹלָם'; **אבל בן־אדם הוא חדש!** נולדת עכשיו, וחיכו עליך... וכמו שהזכרנו מקודם: **יש כוונה למה הנשמה והגוף שלך הגיע דווקא עכשיו לעולם - בזמן הזה, בתקופה הזו, בשנים האלו!**

אדם שלומד תנ"ך, ורואה את מה שהיה בכל הדורות - מקבל ממש פחד מכל זה... ממילא בכלליות 'דור המבול' ו'דור הפלגה', אבל בתנ"ך מובא כל ההמשך של התורה, ומסופר שם כל מה שהיה מזמן יהושע ושופטים והמלכים וכו', ואדם תוהה: 'איך הייתי יכול להחזיק מעמד בכל הדברים האלו שהיו באותם באותו זמן?'... ואמנם עברו על עם־ישראל המון דברים קשים שהקב"ה הצילנו מהם, אבל כשאדם קורא את התנ"ך, משתומם מכל מה שהיה.

נחזור לענייננו: רבינו אומר '**כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לוֹמַר: כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִילִי**'; ולכאורה יפלא: הלא העולם נברא כבר לפני למעלה מחמשת־אלפים שנה... **אעפ"כ עליך לומר שהעולם נברא 'בשבילך'! היום! מתי נולדת? לפני 20 שנה, 30, 40 או 60? אם נולדת, הקב"ה ברא את העולם בשבילך, וכך אתה צריך להגיד!** [וכאמור לעיל, לא אומרים לאדם "אתה **חייב**", אלא "אתה **צריך**"].

ממשיך רבינו ואומר: '**נִמְצָא כְּשֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בִּשְׁבִילִי**' - אם אכן העולם נברא בשבילי, '**צָרִיךְ אֲנִי לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּכָל עֵת בְּתִקּוּן הָעוֹלָם**' - איזו לשון־מתוקה של רבינו! רבינו נוקט פה ב' לשונות: לשון של '**ראיה**' ולשון של '**עיון**'; ענין של '**ראיה**' לעומת '**עיון**' הוא צריך **לראות** ב'מבט שטחי', כי לפני שאדם **מעיין** הוא צריך **לראות** ב'מבט שטחי', ורק אח"כ הוא **מעיין** -

שזה כבר 'מבט פנימי': אתה **רואה** את מה שקורה בעולם, אבל צריכים **לעיין** קצת... ומה אתה **רואה** ובמה אתה **מעיין**? אומר רבינו: **'בְּתִקּוּן הָעוֹלָם'** - הרי הקב"ה ברא את העולם **בשבילך**, אז אתה עוסק בתיקון העולם?... **הקב"ה ברא את העולם 'בשבילך'! חיכו דווקא על הנשמה שלך! הנשמה שלך היא 'נשמה חדשה' באיזושהי צורה**[ג] **וחיכו עליך!**

ואדם אומר: 'אבל מה אני ומי אני'... **ועל זה רבינו רוצה להוציא אותנו מן ה'קטנות־המוחין'! מי אתה?! אתה כמו אדם הראשון! העולם נברא בשבילך, ואתה צריך להסתכל על כל העולם שנברא בשבילך! אתה אדם הראשון! תכניס את עצמך בכל פסוק שכתוב 'אדם', וזה אתה!**

ואם אתה כאן והעולם בשבילך נברא - ממילא עליך **'לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּכָל עֵת בְּתִקּוּן הָעוֹלָם'**; למה באת לכאן? על מה הקב"ה ברא אותך - כדי שתסתובב סתם?... **כדי שתתקן את העולם!**

אדם שומע זאת ותמה: 'אתה מדבר איתי על תיקון **העולם**?... בקושי אני יודע לתקן את **עצמי**'... אך התשובה היא: **בסדר, תתחיל עם התיקון של עצמך! אתה בזה העולם, ותתחיל לתקן את עצמך...**

עד שזכית להגיע לצדיק - זכית להתקרב לרבינו - שמגלה לנו את הנוראות האלו, היית במקומות לא כ"כ נעימים... אבל עכשיו עליך **'לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּתִקּוּן הָעוֹלָם'**! ואיך תתחיל? **עם עצמך!**

ובאותו זמן - לימדנו רבינו - שאתה תתקן את עצמך, תעסוק גם בתיקון שאר העולם, כי העולם זה בשבילך! הקב"ה ברא את העולם, וישנם ביליונים של אנשים בעולם הזה (משערים שיש כעשר ביליון אנשים בעולם), ואתה צריך לעסוק בתיקון עולם, ואיך תעסוק בתיקון עולם? **תתחיל עם עצמך!** למה? כי אתה אחד מהם - אתה נשמה אחת מכל אלו, **ובאותו זמן תנסה גם לעזור לאחרים!**

וזה היה אחד מהלימודים של רבינו: **כשאדם זוכה להתקרב ולדעת מהצדיק, עליו לגלות את זה! לך ותפיץ ותעורר אחרים!** וזו תהיה העבודה של משיח צדקנו - משיח צדקנו יהיה באמת 'האדם השלם', ויהיה לו את הכוח להחזיר את כל העולם כולו, אבל אל תאמר 'אחכה שמשיח יבוא, והוא יעשה'... **מה 'איתך'?! הרי אתה רואה בעצמך כמה זה קשה לעזור רק לאדם אחד -**

ג. לא שהאדם הוא ממש **'חדש לגמרי'**, שזה אכן דבר נדיר, אבל בדרך־כלל - מסביר האריז"ל - **נקודה אחת** חדשה שלא היתה מעולם בוודאי יש בך, רק מעורב בזה עוד חלקים של נפש רוח ונשמה המחכה לתיקון, אבל בוודאי כל אחד מקבל 'יחוס' ו'יחס' פרטי שלו.

לעשות לו איזו טובה, שיזכה להתעורר על תכליתו וללמוד ולהתפלל ולעשות מצוות - כמה זה קשה לפעול זאת, וא"כ אל תחכה שמשיח יעשה זאת כשיבוא, אלא כבר עכשיו תתחיל את העבודה הקדושה הזאת!

לפני כ-250 שנה הגיעה נשמת רבינו לעולם, שהיא נשמת משיח צדקנו, ואנחנו מתחילים לקרב את כל העולם כולו חזרה להקב"ה! ואנחנו זכינו להגיע לעולם בזמנים הללו - אתה לא נמצא בדורו של יהושע או של שמואל או דוד המלך ושלמה המלך... כשקוראים בתנ"ך כל מה שעבר אז - אדם תוהה: 'איך הייתי יכול להחזיק מעמד בכל הניסיונות שהיו שם ובכל העניינים?'... - זה ממש פחד... אבל אתה הגעת עכשיו, ותכיר טובה להקב"ה...

לקראת סוף פרשת נֹחַ כתוב אצל 'דור הפלגה' (בראשית יא, ה): **"וַיֵּרֶד ה' לִרְאֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם"**; שואל רש"י: **'אֶלָּא בְּנֵי מִי, שֶׁמָּא בְּנֵי חֲמוֹרִים וּגְמַלִּים?'** - כלומר: מדוע הפסוק מכנה אותם **'בני האדם'**? עונה רש"י: **'אֶלָּא בְּנֵי אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁכָּפָה אֶת הַטּוֹבָה וְאָמַר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי[ד], אַף אֵלּוּ כָּפוּ בַּטּוֹבָה לִמְרֹד בְּמִי שֶׁהִשְׁפִּיעָם טוֹבָה וּמִלְּטָם מִן הַמַּבּוּל'.**

הבה ונתבונן בדברי רש"י: הרי אותם אנשים לא היו בימי נֹחַ, כי בימי נֹחַ כולם נמחו מן העולם מלבד נֹחַ ושלושת בניו ונשותיהם, והם באו לעולם רק אח"כ - כשהתחילו ללדת שוב בני אדם, **ואעפ"כ גם הם צריכים להכיר טובה על כך ש"נמלטו מן המבול"!**

ד. כלשון רש"י שם: **'כָּאן כָּפַר בַּטּוֹבָה'**; ובאמת לא היה לו לזרוק עליה האשמה כלל; **אם הקב"ה אמר לך לא לאכול - לא אוכלים! אתה אומר בכבוד: 'סליחה, אשתי היקרה, אבל אסור'... מה שאסור - אסור!** וזה לימוד לאדם, יש הלכה, ואם ההלכה אומרת שאסור - אסור! הקב"ה אמר לו שלא לאכול, ולבסוף אכל, ושואלו מדוע אכל, ואומר "הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי", וממילא 'כאן כפר בטובה'. הקב"ה נתן לך אשה, ואכן זה לא כ"כ פשוט - היא **'עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ'**, אבל אדם צריך לדעת את זה: האשה שזכה להתחתן איתה ב"ה - היא תהיה לו 'עֵזֶר', ואכן לפעמים יש ניסיונות, אבל אם אדם יודע שצריך לעמוד בניסיון ולדעת שאנחנו מצווים מהקב"ה מה לעשות - הוא יזכה להגיע אל השלום־בית הכי נפלא! אבל מיד **כשהוא** יעשה משהו לא בסדר - אל יפיל את האשמה על אשתו... היא אמנם נתנה לך ניסיון, הביאה לך לאכול משהו אסור, עליך לומר: 'אשתי, זה אסור'...

והלימוד הזה הוא 'למעשה': האישה קנתה באיזה מקום משהו לא עם הכשר מעולה, וכי אפשר להגיד 'אשתי קנתה ומותר לי לאכול'...?! **אם ההכשר הוא לא 'מאה אחוז', אומר לאשה: 'סליחה, אשתי, זה אסור... תחזירי את זה, או תשימי בפח'...** אדם צריך לדעת שזה ניסיון, ועליו לעמוד בזה.

גם אצל חוה כתוב במדרש שהיא יללה וצעקה וכו', **אבל אדם צריך לדעת: אנחנו צריכים לקיים את רצון הקב"ה!** ואכן, אם אדם זוכה, ומסבירים לאשה שזה אסור - זה בסדר... וכך זוכים להגיע לשלום־בית הכי אמיתי! כך בונים בית!

ועל־כן צריכים תמיד ללמוד הלכות, ובפרט הלכות טהרה וכו', כדי לדעת מה מותר ומה אסור; **צריכים ללמוד זאת בקביעות כדי לדעת את ההלכות** - וכן הלכות שבת וכשרות וכו', **לדעת מהו רצון הקב"ה!**

וזה מה שאמרנו לעיל, שאנחנו נולדנו עכשיו בדורות האלו, ואנחנו צריכים להכיר טובה להקב"ה שלא היינו בדורות האחרים, כי מי יודע אם היינו יכולים להחזיק מעמד... ואת זה למדים מ'דור הפלגה': **הקב"ה הציל אותך המבול! ואם תשאל: 'הרי לא הייתי בכלל במבול'... התשובה היא: תן תודה להקב"ה על כך שהוריד את הנשמה שלך שנים אחר המבול, ולא הוצרכת לעבור את הניסיון הגדול של המבול, כי מי יודע אם היית מחזיק מעמד...** - וכמו שאכן 'למעשה' אף־אחד לא החזיק מעמד מלבד נֹחַ ובניו.

וזה מאד נוגע לענייננו בפרט אם נחשוב על הדור הקודם - אלו שעברו את השואה, כמה נשארו בחיים, ואלו שנשארו 'בחיים' הכוונה לא רק 'חיים גשמיים' כי־אם **חיים של אמונה**, לא הרבה זכו להחזיק מעמד, היו כמה מיליונים של אנשים שנחטפו ונמחו על קידוש ה', ואלו שנשארו - כמה זכו להישאר באמונה וכו', ואדם צריך להודות להקב"ה! **הרבה מאיתנו הם ילדים של 'ניצולי שואה', וכמה להודות להקב"ה שהם ניצלו מן התופת ואנחנו זכינו להיוולד בדור הזה!**

נחזור לדברי רבינו: אדם צריך לדעת **'העולם נברא בשבילי, ואני צריך לראות ולעיין בתיקון העולם'**! וגם אז לא גמרת עם עצמך - באותו זמן תעזור לקרב את כל העולם כולו להקב"ה! אדם אומר: 'איך? מי אני?... אני כלום'... **ב"ה זכית להתקרב לרבינו ואתה יודע מצדיק - תפיץ! תדפיס, תזכה אחרים, תדבר עם אחרים, בזה אתה מקרב את הגאולה! אתה פשוט מקרב את הגאולה, ואתה עוסק ב'תיקון העולם'! בכל פעם שאתה מפיץ ספר - אתה עוסק בתיקון העולם!** אתה לא יודע מה אתה יכול לפעול... הכנסת למישהו איזה ספר או קונטרס, והצלת אותו! **אותו, וכל משפחתו, וכל הדורות שלו...** וזה נקרא **'לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּכָל עֵת בְּתִקּוּן הָעוֹלָם'**.

ממשיך רבינו ואומר: **'וּלְמַלְאוֹת חֶסְרוֹן הָעוֹלָם'** - למלאות את החיסרון של העולם; אדם מסתכל ומעיין בתיקון העולם, והוא רואה שיש הרבה חסרונות בעולם... ישנם הרבה דברים שחסרים... ומה עליו לעשות? **עליו למלאות את החיסרון של העולם! יש לך כוחות! תשתמש עם הכוחות שהקב"ה נתן לך!**

וכאמור לעיל: תחילה תמלא את החיסרון **שלך**; אתה מברך הברכה פעמים ביום את ברכת 'בורא נפשות', ושם מזכירים: **"בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְחֶסְרוֹנָן"** - אתה, רבש"ע, בורא הרבה נפשות, יחד עם החיסרון... **"עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ לְהַחֲיוֹת בָּהֶם נֶפֶשׁ כָּל חָי"** - ואתה, רבש"ע, ממלא את החיסרון! היית רעב, וב"ה היה לך משהו לאכול... וכן כל הדברים

שאתה זוכה להם - בזה אתה ממלא את החיסרון שלך...

ואם אדם יכול גם למלאות את החיסרון של אחרים - לעזור בצדקה לאחרים, אין דבר יותר גדול מזה שאדם ממלא חיסרון של אחרים! אצל הקב"ה זה הכי חשוב - שאתה לא חושב רק מעצמך, שיהיה לך מה לאכול וכו', אכפת לך גם מאחרים! וזה חלק מדברי רבינו: 'נִמְצָא כְּשֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בִּשְׁבִילִי, צָרִיךְ אֲנִי לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּכָל עֵת בְּתִקּוּן הָעוֹלָם, וּלְמַלְאוֹת חֶסְרוֹן הָעוֹלָם'...

אח"כ מגיע רבינו אל הדבר השלישי: **'וּלְהִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּרָם'**; כי הנה אדם עלול לטעון שלא כל אחד בכוחו לסייע לתיקון העולם, ולא באפשרות כל אחד, **אבל 'תפילה' בוודאי יש לך! את זה כל אחד יכול!** אפילו שאתה מרגיש הכי רחוק והכי שפל - להתפלל זה אפשרי! **ואדרבה, הקב"ה אוהב מאד את ה"תְּפִלָּה לֶעָנִי" - התפילה של אדם שהוא מרגיש שהוא עני - הן ברוחניות והן בגשמיות - ואעפ"כ הוא מתפלל!**

נמצא שרבינו מסר לנו כאן שלוש נקודות: א) **לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּכָל עֵת בְּתִקּוּן הָעוֹלָם**. ב) **לְמַלְאוֹת חֶסְרוֹן הָעוֹלָם**. ג) **לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּרָם**.

וממילא, ברגע שיש לאדם תפקיד להתפלל בעבור העולם - כבר לא תהיה לו בעיה **'על מה להתבודד'**... הרבה פעמים ניגש האדם להתבודדות ואיננו יודע מה לומר, **אבל אם עליך 'לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּרָם' - תתחיל להתפלל!**

ואכן, גם בהתבודדות צריכים 'צמצום', ולכן הדפסנו את הקונטרס של התבודדות, שהוא קונטרס נפלא המצמצם לאדם על מה יתפלל; 'וכי אתפלל על כל העולם כולו?'... **יש דרך - ע"י שתסתכל על עצמך ותראה מה חסר לך, שאתה צריך רפואות וישועות - אתה צריך שידוך, אתה צריך שלום־בית, אתה צריך פרנסה, אתה צריך ילדים, אתה צריך נחת מהילדים וכו' וכו', אז בשעה שאתה מתפלל על עצמך - באותו רגע תתפלל בשביל כולם...**

ואכן אתה מתחיל **מעצמך**, כי אתה יודע היטב את מה שחסר לך, אבל בתוך זה אתה גם מתפלל על **כולם** - **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תְּרַחֵם שֶׁלְּכָלָם יִהְיֶה רְפוּאָה שְׁלֵמָה! לְכָל חוֹלֵי עַם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה רְפוּאָה שְׁלֵמָה! שֶׁכָּל אֵלּוּ הַצְּרִיכִים לִמְצֹא שִׁדּוּכִים - שֶׁיִּמְצְאוּ שִׁדּוּכִים! שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁצְּרִיכִים יְלָדִים - יִהְיֶה לָהֶם יְלָדִים, שֶׁיִּהְיֶה נַחַת מֵהַיְלָדִים, שֶׁיִּהְיֶה פַּרְנָסָה לְכֻלָּם!'...**

ובזה אתה מקיים את הדבר השלישי שרבינו אומר כאן - **'וּלְהִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּרָם'**; והכל קשור ל**'נִבְרָא הָעוֹלָם בִּשְׁבִילִי'** השייך ביותר לזמן זה - שזכינו להגיע בחסד עליון לפרשת בראשית, שזה ממש

'בריאת העולם', וזה היסוד שמלמדים אותך [כשאתה קורא את זה בתורה, זה כמו 'ברק']: **עכשיו יש בריאה חדשה!** אבל זה לא רק עכשיו, אלא גם בפרשת נֹחַ, ובפרשת לך־לך, ובפרשת וירא וכו' וכו', תזכור תמיד שעכשיו **היה** בריאת העולם, והקב"ה 'מחדש **בכל יום** תמיד מעשה בראשית'!

והעניין של התחדשות היה עיקר ויסוד אצל רבינו, וכמו שאמר: "**חידוש כמוני לא היה**", ואחד מהפירושים של '**חידוש**' היינו **התחדשות**, שאדם יזכה **להתחדש תמיד**, ודבר זה **לא נותן לאדם ליפול!**

אדם שהוא איננו יודע מהעניין הזה - הוא עלול להגיע, רחמנא ליצלן, לדברים הכי קשים, ה' ישמור... בני־אדם מסתבכים בכל מיני עניינים, עד שהם מתייאשים מהחיים שלהם, רחמנא ליצלן... שומעים סיפורים מזעזעים, רחמנא ליצלן, על בני־אדם שהתייאשו מהחיים... אבל אדם שזוכה לדעת מהלימוד של רבינו - '**התחדשות**' - לא אכפת לו מכל מה שהיה, **אני מתחיל מעכשיו!** הסתבכתי במשהו? בסדר, עכשיו אני מתחיל מחדש...

מוהרא"ש היה תמיד חוזר על הפתגם: '**כשם שיש דרך להיכנס לבעיה, יש דרך לצאת ממנה**'; איך נכנסת לבעיה? נדחפת דרך איזה חור ונכנסת... **כמו שנכנסת - כך תצא! אם היתה דרך להיכנס - ישנה דרך לצאת!**

רבינו מסביר (ליקו"מ ח"א סי' קיב), שלפעמים נסתם האור לאדם וחושך לו, ואכן ישנו חור קטן שדרכו נכנסת ועכשיו רוצה לצאת, אבל מחמת שחושך לא רואה כלום... אתה ממשמש בקיר ולא יודע להיכן לפנות... **אומר רבינו: ע"י תפילה - שאדם מתחיל לדבר להקב"ה ולהתפלל - מתקיים "ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי", וזה ידליק לך את האור! הנה מצאת את הַמֶּתֶג', הדלקת את האור, ואתה יודע איך לצאת מן החושך...**

וזה מה שהצדיקים עושים איתנו; הצדיקים מאירים את העיניים שלנו כשאנחנו נמצאים בחושך ולא רואים כלום! הצדיקים מאירים לנו את העיניים, ומשפיעים עלינו אור! ועל־כן נקראים הצדיקים "**עֵינֵי הָעֵדָה**" על־שם שהם מאירים את העיניים של האדם; אתה חשבת שזה 'סוף העולם', והנה זה לא ככה... **בכל יום** יש בריאה חדשה, וכן **בכל שעה**, ואפשר עכשיו - **בשעה הזאת** - למצוא איזו דרך לצאת מהבעיה שנכנסת אליה! וזה כולל את **הכל** - הן בעיה ברוחניות והן בעיה בגשמיות - אם זה בדברים רפואיים, אם זה בענין של שידוכים, אם זה שלום־בית, אם זה פרנסה או ילדים, **הכל!** כי ישנם אתגרים בכל העניינים האלו... **ואם**

אדם זוכה להתקרב לצדיקים, ולקבל את הלימודים הקדושים של רבינו הקדוש, יש דרך למצוא את הפתרון ולצאת מזה!

הכלל, כשאדם יודע **שבשבילו נברא העולם**, ממילא הוא יכול לקיים את דברי רבינו: א) **לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּכָל עֵת בְּתִקּוּן הָעוֹלָם**. ב) **לְמַלְּאוֹת חֶסְרוֹן הָעוֹלָם**. ג) **לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּרָם**. לקיים זאת בתמימות ופשיטות גמורה!

זה ענין של 'בריאת העולם', ועליך להכניס עצמך גם בתוך **'בריאת האדם'** - הקב"ה ברא את האדם כאן בזה העולם **כדי שיהיה בתוך הגן־עדן!**

והנה, כשמדברים עם בני־אדם מהעניין של **'גן־עדן'**, הם מיד חושבים שזה מדובר רק אחר 120 שנה... **ורבינו מוציא את הטעות הזאת מאיתנו! הגן־עדן נמצא כאן בזה העולם! וכן להפך... אם אדם הוא לא ב'גן־עדן' - הוא נמצא במקום ההפוך מזה... זה "או כאן או כאן"! אין 'אמצע'! או שאתה נמצא בתוך הגן־עדן, ואם אינך נמצא שם - אתה נמצא, ה' ישמור, בגהינום...**

וכן אומר רבינו בפירוש (בכ"מ, אחד מהם בתורה כ"ב), שהגן־עדן הוא כאן בזה העולם, ואשרי הזוכה להבין מה התכלית שלו כאן! אכן, צריכים להביא פרנסה וכו', **אבל מה התכלית? התכלית היא שתזכה לעבוד את הקב"ה - לקיים את התורה והמצוות, ללמוד תורה, להתפלל, לחנך ילדים על טהרת־הקודש, לחתן אותם בקדושה וטהרה, להקים בית - זו התכלית! אם אתה מקיים את זה - אתה נמצא בגן־עדן... הקב"ה לוקח אותך, ושם אותך בגן־עדן!** ועליך לדעת את זה...

זכינו שישנו שֶׁלֶט על הבתים פה ביבנאל **'בְּרוּכִים הַבָּאִים לְגַן עֵדֶן'**, וזאת לא בדיחה... **אכן כך צריך להיות - כל בית של כל אדם צריך להיות 'גן־עדן'! ועד שלא הגיע לזה - אסור לו להפסיק מלרצות את זה!** עליו להיות חזק: 'עד שלא ארגיש את הגן־עדן בתוך הבית שלי - אני לא זז! אני לא הולך מכאן!'... **את הַשֶּׁלֶט כבר יש, וזה כבר טוב - כדי שיזכיר לאדם בכל פעם את העניין הזה, אבל מלבד זאת - תהיה 'נאה דורש ונאה מקיים'! תדרוש: 'אני לא אעזוב, עד לא ארגיש את הגן־עדן בתוך הבית!'...**

ואם ישאל האדם: 'היכן הוא הגן־עדן?' **ישנו מדרש הפלא־ופלא בפרשת השבוע המתאים בדיוק לדברי רבינו:** הפסוק הראשון בתורה הוא **"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ"**; והזכרנו פעמים רבות, שזה היה אצל מוהרא"ש **היסוד** (כמבואר בספר 'שיחות מוהרא"ש על התורה', פרשת בראשית), והיה תמיד מדבר מזה, שכל העניין של **"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים"** הוא **"את השמים ואת הארץ"** - שמים וארץ ביחד!

'שמים' - אלו דברים שמימיים, עניינים של רוחניות השייכים יותר אל השמים; **'ארץ'** - זה הארציות והגשמיות; **והבריאה היתה שניהם ביחד - "אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ" ביחד!**

ומי נברא תחילה? מי יותר חשוב - **'שמים'** או **'ארץ'**? מחלוקת בין בית־שמאי לבית־הלל במדרש של פרשת השבוע(ב"ר א, טו)[ה]: בית שמאי אומרים 'השמים נבראו תחילה', ולמה? כי תחילה כתוב **"אֵת הַשָּׁמַיִם"** ואח"כ **"וְאֵת הָאָרֶץ"**; זו שיטתו של בית שמאי שהלך בדרך־כלל עם 'חומר הדין', וכן היה מחמיר בענייני הלכה, וכמו שהגמרא מספרת (שבת לא.) שהגיעו אנשים לשאול שאלות מוזרות ורצו להתגייר וכו', ובית שמאי לקח את 'אמת הבניין' וגירשם... כי הלך יותר עם 'חומר הדין'.

וכן היו כאלה צדיקים - שהלכו יותר בדרך של תוכחה וכו', ורק מי שהוא רציני ובא לשאול שאלות רציניות - מתקבל, ואם הבין שזה לא בדיוק כך - לא קיבלם, וזו שיטתו של שמאי (ואכן מובא שכשיבוא משיח יפסקו את ההלכה כמו בית שמאי, כי אז - כשיהיה תיקון העולם - יבינו ש'הלכה זו הלכה'...).

מאידך, בית הלל הלך יותר בדרך של קירוב, וכמו שהגמרא ממשיכה לספר שם - איזו סבלנות היתה להלל, ואמר: **'בני, שאלה גדולה שאלת'...** והיתה לו סבלנות וענה לכולם, וכך קירבם תחת כנפי השכינה. **והגמרא אומרת שפוסקים כמו בית הלל מחמת שהיו ענוותנים!** כי עד שמגיעים לתיקון העולם השלם, צריכים ללכת בדרך זו של בית הלל, כדי שבני־אדם יוכלו להחזיק מעמד... אם ילכו לאדם עם 'חומר הדין' - זעירין אינון שיוכלו להחזיק מעמד... (והרמז בשמו 'הִלֵּל' ר"ת הָ'רוֹפֵא לִ'שְׁבוּרֵי לֵ'ב - צריכים לרחם על השבורי־לב, אנחנו צריכים הרבה חיזוק!).

ולכן שיטתו של הלל היא שהארץ נבראת תחילה, ואל נתמה שיש לבית שמאי ראיה מן הפסוק **"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ"** - תחילה נקט **'שמים'** ואח"כ **'ארץ'**, כי גם לבית הלל ראיה מן הפסוק (בראשית ב, ד): "אֵלֶּה

ה. אשרי מי שזוכה ללמוד קצת מדרש מפרשת השבוע! העניין של לימוד מדרש, אם אדם עדיין לא גמר את המדרש, אזי הוא יכול ללמוד זה **כסדרן**, וכך יגמור לכה"פ פעם אחת, אבל אדם שכבר סיים את המדרש - **יש ענין ללמוד מפרשת השבוע**, וגם אם לא הספיק ללמוד את הכל (יש פרשיות ארוכות, כמו פרשת בראשית) - ישים שם איזה סימן, ובעזרת ה' הקב"ה יתן את החיים ואת הבריאות, וימישך שנה הבאה... **ללמוד את המדרש מפרשת השבוע זה מאיר את העיניים! כך אדם זוכה לדעת מן הפנימיות של הפרשה!**

בדרך־כלל רש"י כותב **'ואני לא באתי אלא לפרש פשוטו של מקרא'** (מופיע הרבה פעמים בפרשת השבוע), אבל לפעמים רש"י אומר שמוכרחים להביא את המדרשים, כי כפי פשוטו לא יהיה העניין מובן... **אדם שזוכה ללמוד מדרש - זה ענין אחר לגמרי... הוא מסתכל על הפרשה עם עיניים אחרות לגמרי!**

תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים[1] **אֶרֶץ וְשָׁמַיִם**" - הרי שהקדים את ה'**ארץ**' ל'**שמים**'; זהו המקור של הלל שהארץ נבראה תחילה.

והלימוד לענייננו הוא שצריכים לרחם! לכל אחד יש לו את הארציות שלו, הענייניים שלו, הגשמיות שלו, וצריכים ללמד אותו איך להחזיק מעמד, ואיך אפשר לו באמת לבנות את עצמו בכל מה שהוא צריך, ואפילו אם עדיין איננו אוחז ב'שמים' - אמנם אני על ה"ארץ", אני יודע היטב מה זה ה"ארץ"... אני עם רגליים על הקרקע, והלל מחזק אותנו לקיים את רצון הקב"ה!

ממשיך המדרש ואומר: '**אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי**' - הוא התנא האלקי שהבטיח שלא תשתכח התורה מישראל (שבת קלח:), וכמו שמסביר רבינו (השמטה בתחילת ליקו"מ) על הפסוק "'**כִּי' לֹא' תִשָּׁכַח' מִפִּי' זַרְעוֹ'**" - זרעו של יוחאי, שהוא רבי שמעון שחיבר את ספר הזוהר, **וזהו '<u>ספר הזוהר</u>'** - שמלמד אותנו איך להחזיק מעמד! מהו כל ה'זוהר'? **הזוהר מגלה לנו איך בתוך כל הגשמיות יש רוחניות! '<u>זוהר</u>' לשון '<u>אור</u>'** והוא מגלה לנו איך אפשר למצוא את הרוחניות בתוך הגשמיות! צדיקים פירשו שהמילה '**זוהר**' מורכבת מן המילים '**זו הר**' - פה אפשר למצוא את "הר סיני" - כל הלימוד שהקב"ה רוצה מאיתנו! זהו **רבי שמעון בר יוחאי** - שגילה את סודות הזוהר והבטיח שלא תשתכח התורה מישראל, אפילו שעם־ישראל עברו כ"כ הרבה שנות גלות אחר חורבן ביהמ"ק וכו', ועומדת ההבטחה של רשב"י: "כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ", ואיך? ע"י כל הלימודים הקדושים - ללמוד תורה גם בדרך גירסא וכו'.

ומה אומר רבי שמעון בר יוחאי? '**תָּמֵהַּ אֲנִי הֵיאַךְ נֶחְלְקוּ אֲבוֹת הָעוֹלָם בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל בְּרִית שָׁמַיִם וָאָרֶץ**' - רשב"י תמה: מדוע צריכים פה מחלוקת מה נברא תחילה?! '**אֶלָּא שֶׁאֲנִי אוֹמֵר שְׁנֵיהֶם לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא כְּאֶלָּם וְכִסּוּיָהּ**' - הן השמים והן הארץ נבראו ביחד, כמו סיר וְהַמְּכְסֶה שלו...

---

1. ובפסוק זה כבר כתוב "בְּיוֹם עֲשׂוֹת **הוי"ה אֱלֹקִים**" - הן שם **הוי"ה** והן שם **אלקי"ם**, כי בתחילה הקב"ה ברא את הבריאה במידת הדין - "בְּרֵאשִׁית בָּרָא **אֱלֹקִים**", ואחר ששת ימי בראשית כתוב "אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת **הוי"ה אֱלֹקִים** אֶרֶץ" - הוא המקום הראשון שמוזכר השם המלא: **הוי"ה אלקי"ם**, כי זהו שיתוף מידת הרחמים, וכדברי רש"י על המקום: '**בִּתְחִלָּה עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לִבְרֹאתוֹ בְּמִדַּת הַדִּין, וְרָאָה שֶׁאֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם, וְהִקְדִּים מִדַּת רַחֲמִים וְשִׁתְּפָהּ לְמִדַּת הַדִּין**'; כי אכן היו צדיקים שהיו יכולים לעמוד במידת הדין [וכמו רבי עקיבא] מרוב דביקותם בהקב"ה, אבל לרוב בני־אדם זה בלתי־אפשרי, וצריכים את מידת הרחמים, וזהו "בְּיוֹם עֲשׂוֹת **הוי"ה אֱלֹקִים**" - הן מידת הדין והן מידת הרחמים.

ומה הענין של **'כְּאִלְפָּס וְכִסּוּיָהּ'**? מסבירים המפרשים דבר מעניין: כשעושים כלי חרס (בזמנם היו הסירים עשויים עפ"י רוב מחרס, לא־כן היום שעושים ממתכת), **היו** עושים זאת **'כאחת'**, כלומר: בתחילה עושה 'גולם אחד' - כמו כדור חלול, ושם אותו בכבשן, ואח"כ חולקו באמצע לשניים...

וכך מסבירים המפרשים את דברי רבי שמעון בר יוחאי: **'כְּאִלְפָּס וְכִסּוּיָהּ'**, שלכאורה יש להקשות: גם בסיר וכיסיו אפשר להכין תחילה את **הסיר** ואח"כ את **המכסה**, וכן להפך... **על זה מסבירים המפרשים העניין האמור, שכך היו מייצרים כלי־חרס - שעושים אותו 'כאחת', ורק אח"כ מחלקים אותו לשני חלקים, נמצא ש'אִלְפָּס וְכִסּוּיָהּ' זה דבר אחד ממש.**

הכלל, רבי שמעון בר יוחאי תמה: **מדוע צריכים מחלוקת בעניין הזה? כל העולם כולו הוא 'חתיכה אחת של אלקות'! הן אם אתה ב"שמים" והן אם אתה ב"ארץ" - זה הכל דבר אחד!**

נמצא אפוא, שֶׁאַל לו לאדם לומר 'אני כ"כ ירוד ושפל'... **אלא אדרבה! אתה מרגיש קשור יותר אל ה"ארץ"? עכשיו תתקרב לצדיקים והם יגלו לך איך בתוך ה'ארציות' שלך אתה יכול להיות קרוב וסמוך להקב"ה!**

וזו הכוונה בשיחת רבינו ז"ל, שאמר: **'גַּם בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּית אֶפְשָׁר לִהְיוֹת קָרוֹב לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא'** - אדם יכול להיות בתכלית הארציות, אבל גם שם יש **"שמים"**, גם שם אתה יכול להיות קרוב להקב"ה, כי כל העולם כולו זו **'חטיבה אחת של אלקות'**!

וזהו דאיתא בגמרא (ברכות ו:) על הפסוק (דברים כו, יז-יח): **"אֶת ה' הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם" - "וַה' הֶאֱמִירְךָ הַיּוֹם", אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אַתֶּם עֲשִׂיתוּנִי חֲטִיבָה אַחַת בָּעוֹלָם וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶתְכֶם חֲטִיבָה אַחַת בָּעוֹלָם**; **'חֲטִיבָה'** הוא לשון **'חתיכה'** ['לחטוב' - 'לחתוך'], וזהו שאומר הקב"ה לעם־ישראל: **'אַתֶּם עֲשִׂיתוּנִי חֲטִיבָה אַחַת'**, ואיך? אומרת הגמרא ע"י שאומרים **"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד"** - שזה בדיוק הענין האמור של 'חיבור שמים וארץ': **ה' אלקינו** - מרמז על הן מידת הרחמים (הוי"ה) והן מידת הדין (אלקינו), **ה' אחד** - זה הכל אחדות אחת! **הכל 'חתיכה אחת' של אלקות!** וכדברי רבי שמעון בר יוחאי: **לא משנה אם אתה עכשיו ב'סיר' בעצמו, או שאתה עכשיו ב'כיסוי' של הסיר - זה כלי אחד! ובכל מה שהאדם עושה - אפילו אם הוא מרגיש הכי גרוע - הוא יכול להחזיק את עצמו ולקשר עצמו אל ה'שמים', אפילו במקום הנמוך שלך!**

והנה באותו מדרש, בקטע שלפני־כן

(סי' יד), מובא דבר נפלא: **'רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שָׁאַל אֶת רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ בְּשִׁבְיל שֶׁשִּׁשַּׁמְתָּ אֶת נַחוּם אִישׁ גַּם זוּ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, אַכִּין וְרַקִּין מְעוּטִין, אֶתְיִין וְגַמְּיִין רְבוּיִן, הָדֵין אֶת דִּכְתִיב הָכָא, מַה הוּא'** - רבי ישמעאל שאל את רבי עקיבא, היות והיית תלמיד של נחום איש גמזו כ"ב שנה[1], והוא היה דורש כל מקום שכתוב **'אך'** ו**'רק'** - מה בא למעט, וכל מקום שכתוב **'את'** ו**'גם'** - מה בא לרבות, א"כ כשכתוב בפסוק "בראשית ברא אלקים **את** השמים **ואת** הארץ" - מה בא לרבות שתי ה**'אתין'** הללו?

ממשיך המדרש: **'אֲמַר לֵיהּ, אִלּוּ נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים שָׁמַיִם וָאָרֶץ, הָיִינוּ אוֹמְרִים הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֱלָהוּת הֵן'** - כלומר, אם היה כתוב "בראשית ברא אלקים שמים וארץ", היו עלולים ח"ו לחשוב שהשמים והארץ הם סוג של אלקות ח"ו, ולכן כתוב **"את"** השמים **"ואת"** הארץ, להורות שהקב"ה בראם.

ממשיך המדרש, שרבי ישמעאל לא כ"כ אהב את הַ'פְּשָׁט' הזה, ורצה 'פְּשָׁט' אחר, וכה אמר: **'אֵת הַשָּׁמַיִם, לְרַבּוֹת חַמָּה וּלְבָנָה וּמַזָּלוֹת, וְאֵת הָאָרֶץ, לְרַבּוֹת אִילָנוֹת וּדְשָׁאִין וְגַן־עֵדֶן'**; כלומר, **'את השמים'** בא לרבות כל מה שיש בשמים, ולא רק אוויר השמים, אלא שמש וירח וכוכבים וגלגלים וכו' וכו', **'ואת הארץ'** בא לרבות גם אילנות ודשאים, ועוד דבר נוסף: **'גַּן־עֵדֶן'**! וזה ממש כמו הלימוד של רבינו... ואכן זה בעצם מה שכתוב בפרשת השבוע - שהקב"ה שם את האדם בתוך הגן־עדן, **אבל פה כתוב בפירוש במדרש: "ואת הארץ" מרבה את הגן־עדן, הרי שהגן־עדן הוא בארץ!**

לפי דעת בני־אדם, לכאורה היה יותר מתאים לרבות את הגן־עדן מן המילים **'את השמים'** - שזה מקום שמעופפים אליו למעלה בשמים... **לא־כן אומר המדרש, אלא דווקא "ואת הארץ" מרבה את הגן־עדן, להורות וללמד שהגן־עדן נמצא כאן בזה העולם!**

וזהו הלימוד העיקרי שרבינו מלמד אותנו, והצדיקים מלמדים אותנו, שהגן־עדן הוא כאן בזה העולם; ועלינו להסתכל היטב בעת שאנחנו קוראים את פרשיות התורה, **ובפרט פרשת בראשית - שהיא 'הבריאה' במציאות**, ולחיות עם זה - קוראים את כל מה

---

1. אפשר ליתן רמז לכ**"ב אותיות התורה הקדושה**, וכן איתא בספה"ק 'שובע שמחות' (ריש פר' בראשית), שהראשי־תיבות של הפסוק הראשון "בראשית ברא" וגו' הם בגימטריא כ"ב, וזה מכוון כנגד כ"ב אותיות האל"ף־בי"ת, והעניין הוא כי **'קודשא בריך הוא אסתכל באורייתא וברא עלמא'** - הקב"ה הסתכל בתורה וברא את העולם, דהיינו שהתורה הקדושה היא ה'מפה' והתוכנית של בנין העולם, וכמו 'אדריכל' שמכין תוכנית לבניית בית - כן התורה הקדושה היא התוכנית וה'אדריכלות' של בריאת העולם.

שהיה עם אדם הראשון, וכל הניסיון שהיה לו. הקב"ה ברא אותו, לקח אותו ושם אותו בגן־עדן, והיה לו **הכל!** וכמובא במדרש, שהמלאכים הביאו לו 'בשר על האש' ויין וכו' - היה לו את הכל! לא היה חסר לו כלום! ובתוך שעה אחת משנברא - בא הנחש להסית אותו... **אמנם היה לו את הכל, ולא היה חסר לו כלום, אבל היה את הנחש...**

ומדוע יש את הנחש? **כי זו התכלית של הבריאה - שיהיה בחירה וניסיון!** כי זה מוכרח להיות... בלי בחירה וניסיון - זה לא 'חכמה'... אם הכל הולך 'חלק' בלי שום ניסיונות - מה ה'חידוש' בזה?... בשביל מה צריכים 'בן־אדם'?... זה שייך רק אצל הקב"ה! **כל החכמה היא שיהיה לאדם בחירה וניסיון!** וכן מוסבר בדברי האר"י הקדוש - ומוזכר בדברי רבינו - שֶׁכָּל התכלית של הבריאה היא בשביל הבחירה והניסיון!

ועל־כן יחד עם זה שהיה לאדם הראשון את הכל - היה גם את הנחש... ישנו נחש, והנחש הוא ערמומי מאד - "וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם", ובא לכל אדם להסיתו... הוא בא לאדם הראשון וטוען לו "וִהְיִיתֶם כֵּאלֹקִים"... הוא אומר לאדם הראשון: נבראת לפני שעה, ומדוע אתה צריך להיות כזה 'מסכן'?... אגיד לך איך "וִהְיִיתֶם כֵּאלֹקִים" - אתה ג"כ יכול להיות כאלקים...

אדם הראשון מתחיל לשמוע... הרי לא היה לו שום ניסיון קודם לכן, והנה בא הנחש ומתחיל עם החקירות שלו, ואומר לו "וִהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וָרָע" - אתה תברא עולמות... הוא אומר לאדם: 'תראה איזה עולם יפה בראו בשבילך, גם אתה יכול לברוא כאלה דברים... אגיד לך איך - תאכל מהעץ הזה'...

כמה צריכים להיזהר מהפיתויים של הנחש! אם הקב"ה אמר "לא" אז "לא"! אין! אם כתוב בתורה "אסור" - אז "אסור"! זהו זה! הוא יביא לך כל מיני 'חוכמות' וכו', אבל אתה צריך להיות חזק - "אם הקב"ה אמר לא, אז לא!"... תגיד לו: 'נחש, אני שומע, אתה חכם ומשכיל גדול, אבל הקב"ה לא, ואסור!'...

ומחמת שהנשים יותר קל לפתותן - הוא הלך לחוה, ודחף אותה על האילן ואמר לה שלא קרה כלום... כי היא הוסיפה ואמרה "וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ", והוא מצא מקום להראות לה שלא קרה כלום... **והלימוד בזה שלא צריכים להוסיף! צריכים לדעת "זה הרצון של הקב"ה", ואם אדם מתחיל להוסיף - אח"כ מגיע לדברים לא טובים, ה' ישמור... אל תוסיף ואל תגרע! אדם מתחיל להוסיף 'חומרות' וכו' - ואח"כ הוא נופל מהכל...** זה הלימוד היוצא מזה: **אל תוסיף!** הקב"ה אומר רק לאכול, ומדוע להוסיף שאסור לנגוע?...

וזה היה הפתח של הנחש - שהוא דחף אותה ואמר לה 'הנה לא קרה לך שום דבר, אז מותר לך גם לאכול'...

ואת הלימודים האלה צריכים לקחת **'למעשה'**: מיהו 'הנחש'? **'הנחש' מתלבש בכל מיני עניינים, וצריכים להיזהר ממנו מאד!** לפעמים הוא מתלבש בכל מיני אנשים בעלי דעות כוזבות, ואפילו לפעמים באנשים הנראים ככשרים וכו', רחמנא ליצלן; **רבי נתן כותב כמה פעמים בליקוטי־הלכות** (וכן איתא בחיי מוהר"ן, סי' תקמ), **שהוא קיבל מרבינו אשר "חָסִיד שֶׁנָּפַל הוּא גָּרוּעַ מִמְּשֻׁמָּד" רח"ל!** יש בני־אדם שהיו מקורבים וכו', ואח"כ הוא נפל, ועכשיו הוא 'נחש', רחמנא ליצלן, ומנסה לסחוב אותך ג"כ עם כל מיני שטויות... **ואדם צריך לדעת: לא אכפת לי! לא מעניין אותי! לֶךְ מִפֹּה!**

נחש - צריכים רק לחתוך לו את הראש, **זה מה שצריכים לעשות לנחש!** וזו העבודה של רבינו הקדוש, ובזה הוא עוסק - לחתוך את ראש הנחש! מה הכוונה? **נח"ש** בגימטריא **משי"ח**, רק מה ההבדל ביניהם? אצל **נחש** יש **נ'**, ואצל **משיח** יש **י' ומ'**. ואם חותכים את **הראש** של **הנ'חש** - דהיינו את **הנ'**, אזי היא נהפכת **לי' ומ'**, וממילא נעשה **'משיח'**... וזו העבודה של רבינו - **'לחתוך את הראש של הנחש', שזה סובב על כל החוכמות והשטויות של הנחש, לחתוך לו את זה!**

ומי עושה את זה? רבינו הקדוש, אשר הוא **הנ' הגדול**, ומרמז על **נ' שערי בינה**; רבינו חותך את ראשו של **הנ'חש**, ונעשה **מנ' - מ"י**, שאדם מתחיל להתבונן בקדושה, בבחינת (ישעיה מ, כו) "שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ **מִי** בָרָא אֵלֶּה" - **'מִי'** אותיות **'ים'**, המרמז על **ים התורה וים התפילה**, ומגלה לאדם שאפשר לו לחזור בתשובה!

אלו הם כמה לימודים קצרים מפרשת השבוע, והכלל הוא שעלינו לדעת שאנחנו בגדר **אדם הראשון**, ועלינו להיזהר מאד מן הנחש, ובזה אנחנו עוסקים בתיקון העולם...

והזכרנו פעמים רבות את דברי רבינו ז"ל, שנשמתו לא הלכה אל החטא של אדם הראשון - רבינו ברח! אדם הראשון אכל מ'עץ הדעת טוב ורע' וגרם את כל הקלקולים של כל הדורות, אבל הנשמה של רבינו לא הלכה! **זאת אומרת שיש נשמה שלא הגיעה לכל הסיפור הזה, והנשמה הזאת ירדה לעולם לפני כ-250 שנה - נשמת רבינו, שזה חשבונות של מעלה שהגיע הזמן שהקב"ה אמר לנשמה הזאת שתרד... ואף שהסמ"ך־מ"ם - הוא הנחש - צועק "מה יהיה? אם הנשמה הזאת תרד לעולם - אין לי כבר מה לעשות"... אבל הגיע הזמן שהנשמה הקדושה הזאת צריכה לרדת... ורבינו**

הוא זה שלוחם בנחש!

ואנחנו זכינו בזכויות־חינם לדעת מרבינו, ועלינו לשמוח כ"כ בזה, ולקחת לימודים בתמימות ופשיטות - להתחיל ולהתחדש בלימוד התורה, בתפילה, בצדקה וחסד...

הרבי שלנו זה לא סתם רבי! זה רבי שלא הלך לעץ הדעת! זו הנשמה של משיח צדקנו שלא הלכה לעץ הדעת! אנחנו זוכים שזה הרבי שלנו! ואם נקשר את עצמנו היטב אל הרבי הזה - נזכה

ג"כ להיות בתוך הגן־עדן ובתוך תיקון העולם...

הקב"ה יעזור לנו, שנזכה באמת לעשות התחלה חדשה בשמחה גדולה, ונתחיל בלימוד התורה - שנים־מקרא־ואחד־תרגום וכו' וכו', ונזכה שתהיה שנה טובה ומבורכת, ישועות ורחמים בכל העניינים! ונזכה שתהיה בריאות איתנה בעזרת ה' לכולם, ונזכה לשידוכים טובים - לחתן את הילדים בקדושה וטהרה, ופרנסה בשפע! בקרוב יבוא משיח צדקנו ותהא הגאולה השלימה!

לרפואת ר' שלמה ברוך בן רבקה